

WORLD VIEW / SVETOVNI NAZORI

A personal take on events / Osebni pogled na stvari

Don't attack science agencies for political gain / Ne napadajte znanstvenih agencij za politične koristi

*Eroding trust in regulatory agencies will not improve democratic accountability, warns / Zmanjševanje zaupanja v regulatorne agencije ne bo izboljšalo demokratične odgovornosti, opozarja **Bernhard Url**.*

AGENCIJO, KI UGOTOVI MAJHNO TVEGANJE REGULIRANEGA PROIZVODA,
POGOSTO OBTOŽIJO NEPRIMERNEGA VPLIVA INDUSTRIJE.

Naloga Evropske agencije za varnost hrane – EFSA – European Food Safety Authority je ocenjevati, kaj bi lahko povzročilo, da hrana ne bi bila varna. To je precej težka naloga. Postane še težja, ko se agencija znajde v središču javne razprave, ki je daleč od znanosti.

To se je zgodilo pri umetnih sladilih, gensko spremenjenih organizmih (GSO) in pri glifosatu, ki je po vsem svetu najbolj prisoten herbicid. Ko se vprašanja o družbenih vrednotah vsujejo na znanstvene agencije, namesto na funkcionarje, izvoljene na volitvah, gre to na škodo znanstvenih ocen.

Polemika o glifosatu se je resno začela pred dvema leti in pol, ko so agencija EFSA in izvedenci, ki so jih imenovala države članice Evropske unije, prišli do zaključkov, da je malo verjetno, da bi ta proizvod lahko povzročal raka. Proti koncu leta 2017 je Evropska komisija obnovila dovoljenje za ta herbicid in s tem dovolila njegovo prodajo. Zaključki agencije EFSA so bili nasprotni zaključkom Mednarodne agencije za raziskave raka – IARC – International Agency for Research on Cancer, ki je nekaj mesecev prej to kemikalijo označila, da »verjetno povzroča raka«, in s tem prispevala svoj delež k polemiki.

Da sta agenciji prišli do različnih zaključkov, ni presenetljivo: vsaka je upoštevala različne skupine znanstvenih dokazov, in uporabila različne metodologije. Druge neodvisne ocene – Evropske agencije za kemikalije – ECA – European Chemicals Agency, in regulatornih organov v Združenih državah Amerike, Kanade, Japonske in Avstralije – so se strinjale z agencijo EFSA. Strinjala se je tudi izvedenska skupina za škodljive ostanke pesticidov, ki sta jo sklicali Organizacija za prehrano in kmetijstvo – FAO – Food and Agriculture Organization Združenih narodov ter Svetovna zdravstvena organizacija – STO/WHO – World Health Organization.

O razlikah med zaključki agencije EFSA, in agencije IARC, razpravljajo zakonodajalci od Bruslja do Berlina, in še dlje. Doživeli smo panične zgodbe o ravneh sledov škodljivih ostankov glifosata v nemškem pivu ali italijanskih testeninah – vendar te zgodbe pozabijo omeniti, da bi ugotovljene količine škodljivih ostankov herbicida predstavljale tveganje samo, če bi oseba zaužila približno 1.000 litrov piva – ali količino suhih testenin, enako svoji celotni telesni masi – v enem samem dnevu.

Zakaj tak preplah? Agencijo, ki ugotovi majhno tveganje reguliranega proizvoda, pogosto obtožijo, da je pod neprimernim vplivom industrije. Mi v agenciji EFSA verjamemo, da so nekateri oblikovalci kampanj nepripravljeni sprejeti vsakršen dokaz, da posamezne regulirane snovi so varne, in uporno iščejo slabo podprte znanstvene študije, ki dokazujejo nasprotno. Iste skupine so aplavdirale agenciji EFSA za revizije drugih pesticidov, kakor so neonikotinoidi, za katere je menila, da so nevarni.

Zdi se nam, da nekateri oblikovalci kampanj spodbijajo znanost ocen varnosti, na lovu za večjimi političnimi debatami. Te debate si zaslužijo, da pridejo na dan – vendar naj jih vodijo oblikovalci politik.

V preteklih dveh letih se je agencija EFSA morala večkrat soočiti z domnevami o svoji oceni glifosata. Najbolj škodljiva med njimi je bila, da je agencija kršila dobro znanstveno prakso s tem, da je zagrešila plagiat pri uporabi informacij iz industrije. Drži, da zadevni dokument, Poročilo o oceni za podaljšanje dovoljenja - Renewal Assessment Report, ki so ga pripravili nemški pristojni organi, vsebuje odsek s povzetkom objavljene literature o toksikologiji, skupaj z besedilom, ki ga je zbral odbor približno 20 podjetij, vključno s prvotnim proizvajalcem glifosata, Monsanto. To je standardna praksa, odbori agencije EFSA za izvedenska mnenja pa so pregledali gradivo, ki je bilo pozneje objavljeno.

Odsek, ki je bil naveden kot domnevno kopiran od industrije, prav tako poudarja zaskrbljenost o proizvodih, ki vsebujejo glifosat. Dejansko je bil uporabljen v podporo priporočilu agencije EFSA iz novembra 2015, da se podrobneje oceni varnost fitofarmaceutskih sredstev, ki vsebujejo glifosat. Ta odsek je bil javno objavljen in na voljo za komentarje v letu 2014, vendar so pritožbe, da je regulatorna agencija kopirala besedilo, prispele šele konec leta 2017, po prispetju drugih pritožb glede mogočega vpliva Monsanto na objavljeno znanstveno literaturo.

Torej, kadar oblikovalci kampanj navajajo domneve, da agencija EFSA ni upoštevala predpisanega znanstvenega postopka, ko je ocenjevala glifosat, verjamemo, da je v resnici njihova kritika usmerjena proti večjim problemom: proti vlogi sodobnih kmetijskih praks in večnacionalnih biotehnoloških firm v naši oskrbi s hrano.

Široka družbena razprava o teh problemih je ključnega pomena, vendar ne bo dosežena s kritiziranjem regulatorne znanosti. Vloga politikov je, da predstavljajo vrednote, potrebe in pričakovanja svojih volivcev prek

demokratskih procesov. To pa je zunaj odgovornosti organizacij, kakor je agencija EFSA, ki so bile ustanovljene za svetovanje oblikovalcem politik EU o znanstvenih zadevah.

Izvoljenim funkcionarjem ter regulatornim agencijam bi pri tem, da vsakdo od njih izvaja svoje delo, pomagale tri spremembe. Prvič, vprašanja o družbenih vrednotah bi bilo treba dati v okvir izpred, in zunaj, znanstvenega dela. EU se mora opremiti s pravnim in regulatornim okvirom za proizvodnjo hrane, ki zastopa mnenja državljanov o intenzivnem kmetijstvu, uporabi pesticidov, gensko spremenjenih organizmih ter drugi biotehnologiji, in o pomembnosti biotske raznovrstnosti. To bo omogočilo oblikovanje foruma za odprto, pošteno debato.

Drugič, regulatorne in pravne smernice se pripravijo za določanje o tem, kako regulatorna telesa vzajemno

delujejo z zadevno industrijo ter kako ravnajo s preglednostjo podatkov, ki jih uporabljajo.

In končno, politiki se morajo odločiti, ali so pripravljeni dovoliti za ocene tveganj reguliranih proizvodov, kakor so glifosat ter aditivi za živila, da še naprej temeljijo na študijah varnosti, ki jih naroči in plača zadevna industrija, kakor to velja že desetletja. Če da, morajo politiki zbrati pogum in podpreti regulatorna telesa, ki jim je naloženo izvajanje teh pravil. Če ne, morajo poiskati financiranje teh študij drugje. Šele ko bodo izvedeni ti ukrepi, bodo regulatorne agencije osvobodene domnev o pristranosti, kadar so njihovi znanstveni zaključki v nasprotju s politično agendo ene ali druge interesne skupine. ■

Bernhard Url je izvršni direktor agencije EFSA - European Food Safety Authority, v Parmu, Italija.
E-pošta: bernhard.url@efsa.europa.eu